

Tillsyn av överförmyndarna

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet Riksrevisionens styrelses framställning om tillsyn av överförmyndarna (2009/10:RRS23).

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen begär att regeringen dels vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare, dels tar initiativ till en utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

Ingen motion har väckts med anledning av framställningen.

Utskottet avstyrker framställningen med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna	5
Reservation	13
Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna (s, v, mp)	13
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Framställningen	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna

Riksdagen avslår framställning 2009/10:RRS23 punkterna 1 och 2.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 29 april 2010

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Katarina Brännström (m) och Fredrik Lundh Sammeli (s).

Redogörelse för ärendet

Riksrevisionen har granskat den statliga tillsynen av de kommunala överförmyndarna. Resultatet av granskningen har redovisats i granskningsrapporten Tillsynen av överförmyndarna – uppföljningsgranskning (RiR 2009:31). Med anledning av granskningen beslutade Riksrevisionens styrelse i februari 2010 om en framställning till riksdagen (2009/10:RRS23).

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen begär att regeringen dels vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare, dels tar initiativ till en utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

I betänkandet behandlar utskottet Riksrevisionens styrelses framställning. Förslaget återfinns i *bilagan*. Ingen motion har väckts med anledning av framställningen.

I ärendet har riksrevisor Claes Norgren informerat utskottet om Riksrevisionens uppföljningsgranskning.

Utskottets överväganden

Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår Riksrevisionens styrelses framställning. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation (s, v, mp).

Bakgrund

Regeringen tillkallade i april 2002 en särskild utredare för att bl.a. utvärdera gällande lagstiftning om förmyndares, gode mäns och förvaltares förvaltning av egendom och tillsynen över sådan förvaltning (dir. 2002:55, 2003:23 och 2004:56). Utredningen, som antog namnet Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare, redovisade i december 2004 sitt arbete i slutbetänkandet Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112). En av utredningens huvuduppgifter var att se över regelverket om ställföreträdare för hjälpbehövande vuxna, varvid utredningen särskilt undersökte behovet av en legal ställföreträdare som kan företräda den enskilde i frågor om hälso- och sjukvård, socialtjänst och forskning. Vidare var utredningens uppgift att generellt se över de stödformer som erbjuds i föräldrabalken. I samband härmed undersökte utredningen vilka åtgärder som är möjliga att vidta för att garantera tillgången på kvalificerade och lämpliga gode män och förvaltare.

Våren 2006 beslutade riksdagen om vissa ändringar i föräldrabalken som byggde på några av utredningens förslag. Ändringarna innebär bl.a. att det genom uttryckliga regler i föräldrabalken har klargjorts att kommuner har möjlighet att samverka genom att tillsätta en gemensam överförmyndarnämnd för att fullgöra överförmyndaruppgifter (prop. 2005/06:117, bet. 2005/06:LU34, rskr. 2005/06:328).

Riksrevisionen publicerade 2006 en granskning rörande länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna (RiR 2006:5). Enligt granskningsrapporten fanns flera problem med såväl länsstyrelsernas tillsyn som överförmyndarnas egen verksamhet. Problemen med länsstyrelsernas tillsyn avsåg länsstyrelsernas planering och genomförandet av inspektionerna för överförmyndarna. Granskningen visade även på bristande nationell samordning och omfattande problem i överförmyndarnas verksamhet. Granskningen visade att regeringen hade ägnat mycket liten uppmärksamhet åt denna tillsyn i sin årliga styrning. Något initiativ till samordning hade inte tagits, och tillsynen hade inte heller använts för att följa upp överförmyndarnas verksam-

het. Riksrevisionen rekommenderade olika åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna. Vidare rekommenderades regeringen att uppmärksamma åtagandet i sin styrning och uppföljning.

Riksrevisionens styrelse föreslog i en framställning till riksdagen (framst. 2005/06:RRS26) att riksdagen skulle begära att regeringen dels vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av de kommunala överförmyndarna, dels snarast tar initiativ till en förutsättningslös utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

Riksdagens behandling av ärendet, våren 2007, ledde till ett tillkännagivande till regeringen om att stärka länsstyrelsernas tillsyn (bet. 2006/07:CU4, rskr. 2006/07:136 och 137). I betänkandet anförde civilutskottet att bristerna i länsstyrelsernas tillsyn borde åtgärdas snarast möjligt. Utskottet ansåg att regeringen omgående borde överväga att införa krav på att länsstyrelserna årligen inspekterar överförmyndarna samt ta initiativ till att följa upp länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna och föranstalta om en nationell samordning av tillsynen. Enligt utskottets mening borde frågorna lämpligen kunna bli föremål för regeringens närmare överväganden i samband med beredningen av de förslag som Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare lagt fram.

Genomförda förändringar

Efter riksdagens tillkännagivande har vissa ändringar gjorts i förmyndarskapsförordningen (2007:743) och föräldrabalken.

I syfte att stärka länsstyrelsernas tillsyn beslutade regeringen om vissa förändringar i förmyndarskapsförordningen. De trädde i kraft den 1 januari 2008.

För att åstadkomma en regelbunden tillsyn av samtliga överförmyndare har en ny bestämmelse införts som innebär att det som huvudregel ska genomföras årliga inspektioner. För att länsstyrelserna inte ska behöva ödsla resurser på inspektioner som redan på förhand framstår som obehövliga får en länsstyrelse dock avstå från en inspektion. Som ett absolut krav gäller att varje överförmyndare ska inspekteras minst vartannat år.

I förordningen har det också förtydligats att syftet med inspektionen är att säkerställa att ärenden handläggs på ett rättssäkert och i övrigt lämpligt sätt i enlighet med lag. Inspektionen ska alltid omfatta, men är inte begränsad till, granskning av det register överförmyndaren ska föra samt stickprovvis utvalda akter.

För att det klart ska framgå att särskilda inspektioner kan ingå som en del i handläggningen av anmälningsärenden har en bestämmelse om sådana inspektioner införts i förordningen. Av bestämmelsen framgår att en sådan inspektion inte måste genomföras på samma sätt som den årliga inspektionen, utan att den kan anpassas till vad som är ändamålsenligt i det enskilda fallet.

För att åtgärda bristerna i fråga om dokumentation av inspektionerna har det införts en bestämmelse där det klarläggs att det ska upprättas protokoll över en genomförd inspektion. Förordningen innehåller nu de grundläggande bestämmelserna om vad som ska redovisas i protokollet. Av särskild vikt är det att anmärkningar mot överförmyndarens handläggning och skälen för dem ska antecknas.

Vikten av att brister som upptäcks och leder till anmärkningar också följs upp har betonats genom att det särskilt reglerats att länsstyrelsen kan ålägga en överförmyndare att rapportera vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med påpekade missförhållanden.

I syfte att förstärka det allmännas tillsyn har det även genomförts vissa lagändringar i föräldrabalken. De trädde i kraft den 1 januari 2009 (prop. 2007/08:150, bet. 2008/09:CU2, rskr. 2008/09:7). Lagändringarna innebär att överförmyndarens tillgång till information har förbättrats samt att länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndarna utvidgats och kompletterats.

För att förbättra utbildningen av överförmyndare, ledamöter i överförmyndarnämnder och ersättare har det införts en bestämmelse om att länsstyrelsen ska se till att utbildningen är tillfredsställande. I förarbetena anför regeringen att överförmyndares och nämndledamöters kompetens är av stor betydelse för fullgörandet av de viktiga uppgifter som överförmyndarverksamheten innefattar. Det har i olika sammanhang framförts att krav på viss formell kompetens borde ställas. Det krav som enligt regeringen då skulle kunna vara aktuellt att ställa är genomgången juristutbildning. Något formellt krav i detta hänseende bör dock inte riktas mot vare sig överförmyndare eller ledamöter i en överförmyndarnämnd. Däremot utgår regeringen från att kommunerna, i större utsträckning än för närvarande, ska se till att det i överförmyndarverksamheten finns tillgång till juridisk kompetens. Härutöver, anför regeringen, bör kompetensen hos utsedda överförmyndare och nämndledamöter stärkas genom att det säkerställs att de erhåller en god utbildning för uppgifterna (prop. 2007/08:150 s. 57).

I samma syfte har länsstyrelsernas tillsyn kompletterats med en rådgivande funktion i förhållande till överförmyndarna och deras tjänstemän. I förarbetena anför regeringen att rådgivningen bl.a. bör innebära att länsstyrelserna på eget initiativ sprider relevant information till överförmyndarna. Denna kan bestå av domstolsavgöranden, JO-uttalanden och iakttagelser vid egna inspektioner. En sådan informationsspridning kan, enligt regeringen, förväntas bidra till ökad rättslikhet, genom att tillgången till för överförmyndarverksamheten relevanta rättskällor säkras över hela landet. Råden kan även gälla sådant som administrativa rutiner, organisatoriska frågor eller utbildningsfrågor, där länsstyrelserna torde kunna bidra med information om modeller och arbetssätt som visat sig fungera väl. Överförmyndare och tjänstemän bör även kunna vända sig till en länsstyrelse för mer specifik rådgivning. Rådgivningen bör inte avse hur man ska förfara i ett visst konkret ärende utan mer fokusera på sådant som tolkningen av en viss lagregel och upplysningar om praxis och metodfrågor. Att länsstyrel-

serna ska ha en rådgivande funktion torde inte heller begränsa länsstyrelserna i deras roll som tillsynsmyndighet. Det är emellertid viktigt att det inte uppfattas så att länsstyrelsernas rådgivning om arbetssätt eller metoder tar ifrån kommunerna ansvaret för att verksamheten lever upp till de krav som ställs. Regeringen anför att det ska vara tydligt gentemot överförmyndarna när länsstyrelserna utövar tillsyn respektive agerar i sin rådgivande funktion (prop. 2007/08:150 s. 60).

Riksrevisionens uppföljningsgranskning

Den uppföljningsgranskning som Riksrevisionen nu gjort av länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna (RiR 2009:31) är en uppföljning av 2006 års granskning. Syftet med den uppföljande granskningen har varit att följa upp i vilken utsträckning beslutade regelförändringar har bidragit till att lösa de problem som uppmärksammades vid 2006 års granskning. Den uppföljande granskningen har inriktats på att besvara två frågor, dels frågan om länsstyrelserna har omsatt beslutade förändringar i tillsynen och om förändringarna varit ändamålsenliga för att komma till rätta med de uppdagade problemen, dels frågan om regeringen har förändrat styrningen och uppföljningen av tillsynen och om förändringarna bidragit till att komma till rätta med problemen med samordning och uppföljning. Därutöver har indikationer om förändringar inom överförmyndarnas egen verksamhet översiktligt inventerats.

Jämfört med 2006 års granskning visar den nu aktuella granskningen, enligt Riksrevisionen, att länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare generellt har fått utökade resurser från 4,5 till 6,6 årsarbetskrafter. Skillnaderna mellan de enskilda länsstyrelserna är dock betydande med en variation från i genomsnitt 0,78 dagar till 17 dagar per överförmyndare i länet. Överlag har antalet genomförda inspektioner liksom antalet granskade akter vid varje inspektion ökat. Förbättringar framträder även av länsstyrelsernas dokumentation och återkopplingen av tillsynens resultat samt bevakningen av rättsfall.

Enligt Riksrevisionen indikerar dock resultatet av granskningen att hitillsvarande insatser för att komma till rätta med problemen med länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna inte har varit tillräckliga. Granskningen visar även att problemen inte i första hand är en fråga om mer eller mindre resurser till denna tillsyn.

De problem som uppmärksammades i 2006 års granskning synes, enligt Riksrevisionen, i stor utsträckning kvarstå. Förekomsten av anmärkningar vid länsstyrelsernas granskning av akter är fortsatt omfattande. Liksom vid föregående granskning framträder även i denna granskning stora variationer mellan länen. Sammantaget tyder detta på fortsatta problem såväl i överförmyndarnas verksamhet som i länsstyrelsernas tillsyn av denna.

Granskningen 2006 visade på en omfattande verksamhet och även på omfattande problem med såväl överförmyndarnas verksamhet som tillsynen av denna. Trots detta finns nära fyra år senare fortfarande ingen form

av löpande data för att följa den fortsatta utvecklingen av överförmyndarnas verksamhet. Riksrevisionen har funnit flera indikationer på problem till följd av ökade påfrestningar.

För att förebygga risker för att huvudmännens rättssäkerhet och likabehandling äventyras anser Riksrevisionen att ytterligare åtgärder behöver prövas.

Styrelsens överväganden och förslag

Med anledning av Riksrevisionens granskning beslutade Riksrevisionens styrelse i februari 2010 om den nu aktuella framställningen till riksdagen (framst. 2009/10:RRS23).

Styrelsen konstaterar att tillsynen av överförmyndarna visserligen har förbättrats i jämförelse med vad som framkom i 2006 års granskning men att de åtgärder som vidtagits inte varit tillräckliga för att komma till rätta med problemen. Enligt styrelsen bör regeringen snarast vidta åtgärder för att förbättra tillsynen av överförmyndarna, särskilt mot bakgrund av att de medborgare som regelverket är till för att skydda i många fall har svårt att göra sina röster hörda.

Styrelsen konstaterar vidare att det av granskningen framgår en rad allvarliga missförhållanden beträffande överförmyndarnas organisation och verksamhet. Det finns indikationer på att det pågår en expansion i fråga om förvaltarskap. Framför allt är det nya grupper med ny och komplex problematik som tillkommit, såsom ensamkommande flyktingbarn och s.k. dubbeldiagnoser inom psykiatrin. Därtill kommer svårigheterna med att rekrytera förvaltare. Styrelsen anser att resultaten i granskningen tyder på mer omfattande problem än vad som är möjligt att åtgärda inom det nuvarande regelverket. Styrelsen anser därför att regeringen bör ta initiativ till en förutsättningslös utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

Pågående arbete

Som tidigare redovisats lämnade Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare i december 2004 sitt slutbetänkande Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112). Utredningens förslag om gode mäns och förvaltares lämplighet, kvalifikationer och utbildning samt den enskildes inflytande i frågor rörande ställföreträdarskapet m.m. bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Enligt uppgift från Justitiedepartementet kan en proposition till riksdagen förväntas under våren 2011.

Överförmyndarverksamheten kan bedrivas antingen med överförmyndare eller i överförmyndarnämnder. I proposition 2007/08:150 anför regeringen att en ordning med överförmyndarnämnder är att föredra framför enskilda överförmyndare och att mycket talar för att en sådan ordning borde göras obligatorisk. Vid tidpunkten för propositionen saknades emellertid fullständigt underlag för ett ställningstagande till vilka konsekvenser en sådan

förändring skulle få, och regeringen anförde att den avsåg att återkomma i frågan. Enligt uppgift från Justitiedepartementet är frågan föremål för beredning inom departementet.

Möjligheterna att koncentrera vissa uppgifter som enligt lag ska utföras av en länsstyrelse till ett mindre antal länsstyrelser behandlas i promemorian Koncentration av länsstyrelseverksamhet (Ds 2007:28). I promemorian föreslås att ett antal uppgifter, bl.a. tillsynen av överförmyndare, ska koncentreras till sju angivna länsstyrelser. I regeringens proposition Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175) bedömer regeringen att promemorians förslag på verksamheter som kan koncentreras bör genomföras.

Enligt uppgift från Finansdepartementet har ett arbete påbörjats med att ta fram en proposition som ska omfatta en koncentration av bl.a. tillsynen av överförmyndare till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län. Avsikten är att propositionen ska överlämnas till riksdagen senast under våren 2011 och att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2011.

I sina regleringsbrev för 2010 har samtliga länsstyrelser fått i uppdrag att redovisa i vilken omfattning de samarbetar i sin verksamhet med tillsyn av överförmyndare och överförmyndarnämnder, t.ex. genom utbyte av erfarenheter och samråd vid utformande av tillsynsplaner och rekommendationer om utbildning för överförmyndare. Länsstyrelserna ska även redovisa på vilket sätt samarbetet skulle kunna utvecklas. I uppdraget ingår även att redovisa sina erfarenheter av de ändringar i förmynderskapsförordningen som trädde i kraft den 1 januari 2008 och den ändring i föräldrabalken som trädde i kraft den 1 januari 2009. Uppdraget syftar således till att följa upp vilka effekter regeringens proposition 2007/08:150 och nämnda ändringar i regelverket fått för länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare och överförmyndarnämnder. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 juni 2010.

Utskottets ställningstagande

Enligt Riksrevisionens uppföljningsgranskning har de förändringar som hittills gjorts i regelverken inte varit tillräckliga för att komma till rätta med de problem som konstaterades i 2006 års granskning. Riksrevisionens styrelse föreslår därför att riksdagen begär att regeringen dels vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare, dels tar initiativ till en utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

Som utskottet uttalade våren 2007 med anledning av Riksrevisionens första granskning är det utifrån utskottets utgångspunkt ett oeftergivligt krav att rättssäkerheten i frågor rörande förmyndare, gode män och förvaltare upprätthålls. De personer som på grund av ålder eller sjukdom har behov av god man eller förvaltare har ett stort behov av samhällets stöd eftersom de själva sällan har möjlighet att ifrågasätta förvaltningen av sin

egendom (bet. 2006/07:CU4). Utskottet har således inte någon annan uppfattning än Riksrevisionens styrelse vad gäller vikten av att de personer som har behov av hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person måste kunna förlita sig på att ställföreträdarna utför ett fullgott arbete och på att tillsynen över förvaltningen är tillräcklig.

Vad först gäller frågan om länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna vill utskottet betona att regeringen, i syfte att stärka länsstyrelsernas tillsyn, initierat ändringar i förmynderskapsförordningen och föräldrabalken. Lagändringarna i föräldrabalken trädde i kraft så sent som den 1 januari 2009. Därtill kommer att det, som framgått ovan, alltjämt pågår ett arbete i syfte att stärka länsstyrelsernas tillsyn. Det pågående arbetet går ut på att samordna länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna till sju länsstyrelser. En sådan samordning torde bl.a. medföra enhetligare bedömningsgrunder och ökad rättsäkerhet. En proposition är planerad till våren 2011. I syfte att följa upp vilka effekter de hittills genomförda regeländringarna fått har regeringen också gett samtliga länsstyrelser ett uppdrag som ska redovisas inom kort.

Utskottet kan således konstatera att regeringen är medveten om att vissa brister kvarstår i länsstyrelsernas tillsynsverksamhet, att arbete pågår i syfte att åtgärda bristerna och att arbetet är prioriterat.

Riksrevisionens styrelses förslag i övrigt innebär att en utredning ska tillsättas för att överväga överförmyndarnas organisation och verksamhet. Utskottet vill framhålla att Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare redan har lagt fram förslag som syftar till att åstadkomma förbättringar i överförmyndarnas organisation och till att säkerställa kompetensen hos överförmyndarna. Vad gäller överförmyndarnas kompetens har några av utredningens förslag redan lett till lagstiftning. Utredningens återstående förslag om bl.a. gode mäns och förvaltares lämplighet, kvalifikationer och utbildning bereds alltjämt inom Regeringskansliet.

Därutöver kan utskottet konstatera att det saknas statistik över antalet gode män, förvaltare och huvudmän samt storleken på det förvaltade kapitalet. Enligt vad utskottet erfarit har Föreningen Sveriges Överförmyndare vid flera tillfällen i skrivelser till regeringen pekat på att bristen när det gäller samlad statistik över verksamheten medför betydande svårigheter att följa utvecklingen.

Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet framstår det, enligt utskottets mening, knappast som meningsfullt att nu ta initiativ till en ny utredning med ytterligare tidsutdräkter som följd. I stället anser utskottet att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med lagförslag som bygger på återstående delar av utredningens förslag. Utskottet förutsätter att regeringen i enlighet med vad som aviserats kommer att överlämna en proposition till riksdagen för behandling senast under våren 2011.

Utskottet utgår också från att regeringen tar initiativ till att beskriva överförmyndarnas verksamhet i form av löpande data så att det finns möjlighet att följa den fortsatta utvecklingen. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att nya grupper har tillkommit i och med 2006 års lagstiftning.

På grund av det anförda kan utskottet inte komma till någon annan slutsats än att det arbete som regeringen bedriver väl svarar mot Riksrevisionens styrelses förslag på åtgärder. Utskottet är således inte berett att ställa sig bakom Riksrevisionens styrelses framställning, varför den bör avslås.

Reservation

Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh Sammeli (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2009/10:RRS23 punkt 1 och avslår framställning 2009/10:RRS23 punkt 2.

Ställningstagande

Vi anser att det är ett oeftergivligt krav att rättssäkerheten i frågor som rör förmyndare, gode män och förvaltare upprätthålls. De personer som på grund av ålder eller sjukdom har behov av en god man eller förvaltare har ett stort behov av samhällets stöd eftersom de själva sällan har möjlighet att ifrågasätta förvaltningen av sin egendom. Liksom Riksrevisionens styrelse anser vi således att de personer som har behov av hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person måste kunna förlita sig på att ställföreträdarna utför ett fullgott arbete och på att tillsynen över förvaltningen är tillräcklig.

Överförmyndarnas verksamhet innebär myndighetsutövning mot enskilda. Brister i överförmyndarnas verksamhet drabbar i slutändan de enskilda personer som samhället åtagit sig att skydda. Vi kan nu med stor oro konstatera att frekvensen av klagomål sedan 2006 års granskning och riksdagens tillkännagivande våren 2007 har ökat såväl till länsstyrelserna som till Justitieombudsmannen.

I likhet med Riksrevisionens styrelse anser vi att regeringens initiativ för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna inte tillräckligt har uppmärksammat och hanterat behovet av en stärkt bevakning av likabehandling och rättssäkerhet för den enskilde. Regeringen har sedan den föregående granskningen inte heller tagit initiativ till att förbättra sin insyn i och uppföljning av överförmyndarnas verksamhet eller tillsynen av denna. Därmed saknar regeringen en bevakning av såväl de volymmässiga förändringar som de kvalitativa problem som framträder när överförmyndarna i sin verksamhet ska möta nya grupper och nya behov. Vi ser mycket allvarligt på Riksrevisionens bedömning att problemen nu börjar bli av en sådan art och omfattning att överförmyndarna har sett sig nödsakade att i varierande utsträckning åsidosätta gällande reglering för att hitta lösningar på de situationer de ställs inför.

Vi menar att regeringen sedan 2006 års granskning och riksdagens tillkännagivande våren 2007 inte tagit problemet med länsstyrelsernas bristfälliga tillsyn av överförmyndarna på tillräckligt stort allvar. Det pågående arbetet med att bl.a. samordna länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna till sju länsstyrelser är inte tillräckligt. Vi kan därför inte komma till någon annan slutsats än att riksdagen ånyo bör tillkännage för regeringen som sin mening vad Riksrevisionens styrelse anför om att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare. Riksrevisionens styrelses framställning punkt 1 bör således bifallas.

Vad gäller styrelsens förslag i övrigt vill vi framhålla att den tidigare regeringen i april 2002 gav en särskild utredare i uppgift att bl.a. utvärdera gällande lagstiftning om förmyndares, gode mäns och förvaltares förvaltning av egendom och tillsynen över sådan förvaltning. Utredningen redovisade i december 2004 sitt arbete i slutbetänkandet Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112). Vissa av utredningens förslag bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet framstår det inte som meningsfullt att nu ta initiativ till en ny utredning med ytterligare tidsutdräkter som följd. I stället anser vi att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med lagförslag som bygger på de återstående delarna av utredningens förslag. Vi förutsätter att de problem rörande nya grupper med ny och komplex problematik som tillkommit tas om hand i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Riksrevisionens styrelses framställning punkt 2 bör således avslås.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2009/10:RRS23 Riksrevisionens styrelses framställning om tillsyn över överförmyndarna:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen tar initiativ till en utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.